

Romanen De Andre, om samfundets bund, giver genlyd i anmelderverden

Publiceret 22/05/2021 i [Bøger/Kultur](#) af [Freddy Hagen](#)

Print

-
-
-

BØGER // AMELDELSE: Mikael Josephsens nye roman, *De Andre*, er blevet overordentlig godt modtaget af alle anmeldere – med undtagelse af en. Den

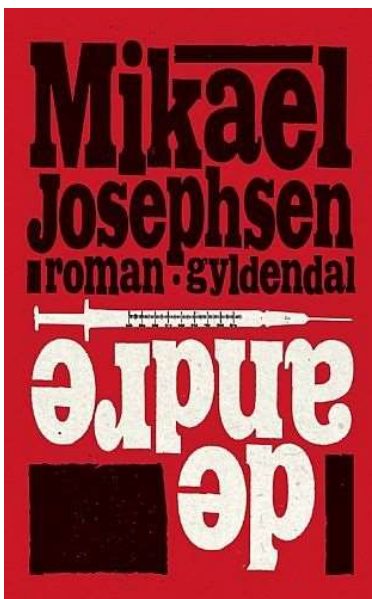
undtagelse har til gengæld kickstartet en mindre litterær fejde. Men fejden bør ikke overdøve selve romanen, der er enestående og betydelig, mener Freddy Hagen, der også mener, at den bør læses af flertallet.

“De andre” er derude, et eller andet sted.

Du tænker måske ikke så meget på dem, men du kan ikke undgå at støde på dem, når de står foran supermarkederne med deres Hus Forbi-tasker og faldbyder deres aviser. Du har måske set dem ud af øjenkrogen, siddende i en trappeskakt eller i et parkeringshus, i gang med at tage deres fix. Måske du ser dem oftere, end du selv er klar over, mens de kryber langs murene, nærmest usynlige og uden for den normale hektiske trafik på gader og stræder.

Lytte til dem, er det de færreste, der har haft anledning til, og deres fremtoning får langt de fleste til at gå en stor bue uden om dem. De ser miserable ud med deres hullede tøj og beskidte fremtoning. Om du har ondt af dem eller ej, er underordnet. De er i hvert fald udenfor, og ikke velkomne ret mange steder. Og da slet ikke i skønlitteraturen, der oftest handler om os selv, eller om nogle, vi kan spejle os i, på godt og ondt.

Men de er der; som skygger og som dem, der ikke er velkomne.

Netop dem har Mikael Josephsen skrevet en roman om. *De andre* er titlen, og den er sådan set spot on. For de er ikke bare personer, der er lidt mindre heldige end mange andre, men derimod helt uden for nummer, dvs noget radikalt andet end alle os andre. De er hjemløse, og de er misbrugere. Deres skæbner beskrives på kryds og tværs, med glidende overgange fra det ene offer for faldet, til det andet.

Kollektivroman

De andre er en kollektivroman uden en hovedperson. Hvis man skal pege på en "hovedperson", er det dem alle sammen, fordi der slet ikke optræder andre centrale personer i romanen. Romanens skikkelser er alle sammen ude i kulden, og som læser følger man dem netop dér: på jagt efter stoffer, på jagt efter et sted at sove og et sted at høre til.

Tonen i *De andre* er hverken storby eller en slags slet skjult hyldest til selvdestruktion, a la Tom Kristensens *Hærværk*. Den er langt mere grålig

Romanens skikkelser finder aldrig ro og fred, fordi sådan noget slet ikke eksisterer for sådanne livsskæbner. Foruden i rusen, naturligvis, denne flygtige og løsslupne drøm om helt at kunne slippe for det hele. For en stund, indtil stoffets virkning ophører, og jagten må i gang igen.

Romanen minder ikke om *Christiane F. – i morgen er det slut* eller *Trainspotting*. Og heller ikke om *Drugstore Cowboy* eller om *Portland*. Alligevel er Mikael Josephsens roman i samme genre som disse bøger og film, der alle må anses for at være klassikere. Det samme gælder romaner om druk og stoffer, skrevet af henholdsvis Charles Bukowski og William S. Burroughs.

De har alle sammen noget farverigt over sig, som ikke findes i Mikael Josephsens roman. "Tonen" i *De andre* er hverken storby eller en slags slet skjult hyldest til selvdestruktion, a la Tom Kristensens *Hærværk*. Den er langt mere "grålig".

Derfor begynder den også på en måde, der for undertegnede virkede skuffende. Som om den mangler egentlig dramatik. At den ligesom er kedelig i sin fremførelsesform. Men det ændrer sig, og det hele giver mening, efterhånden som man kommer ind i romanens univers, for de hjemløses og misbrugernes liv er ikke så farvestrålende og "vildt" som i de andre omtalte værker. Tværtimod.

Det er sådan noget, man kan opleve som hjemløs. Det er modbydeligt, og det er grufuldt at læse om det

Det er netop gråt, enstonigt – og hverken kønt eller specielt dramatisk. Selv når det reelt er voldeligt, vildt og brutalt, er det alligevel "fladt". Det er ikke store helte, vi taler om, og ingen ser op til dem. Det er ikke en stor kulturpersonlighed, der "går i hundene", ligesom i Tom Kristensens *Hærværk*, og ej heller ligesom de unge og vilde, som dem vi oplever i *Portland* eller i *Trainspotting*.

Identitetsløs

Mikhael Josephsens romanfigurer er meget mere på bunden, end det. De er ikke i gang med at få revet hornene af, og deres situation er ikke en passage; fra noget før på vej til et efter. Det er mere sådan en konsekvent, selvdestruktiv fornedrelse uden frelse. Et tab, der slet ikke giver mening, og heller ikke giver nogen form for nydelse. Det er en identitetsløs identitet, et sted, man ikke kan være i som noget andet end fortabt.

Og Mikael Josephsen gør det egentlig fremragende, selv om romanen måske har lige lovlig meget med af virkeligheden, dvs. de hjemløse stofmisbrugere, som han beskriver, oplever præcis det værste, som man kan læse om i aviserne. De trues af unge til at sælge stoffer, og de overhældes med brændstof og sættes ild til. De bliver udsat for det værste.

Hvis man følger med i aviserne, så er det hele sandt. Det er sådan noget, man kan opleve som hjemløs. Det er modbydeligt, og det er grufuldt at læse om det. Og selv om *De andre* er lige på nippet til at "forklare" disse skæbners nedture og forfald på en ret så diagnostisk facon, der kan være en "litterær" ulempe, så lykkes det faktisk for Mikael Josephsen at undgå, at det ender med at fremstå som en journal, begået af den store hær af behandlere, der skal "forklare" disse skæbners livshistorier.

Den vinder overordentlig meget ved at fastholde den grå tone og ensformige fremstilling, hvor der ikke er skyggen af udvikling

Jeg vil gerne pege på et forhold, som jeg synes, mangler i romanen. En problemstilling, der også eksisterer for mange af disse stakler, men som ikke er med: de hjemløse, der har børn. De er ikke med. Mikael Josephsens hjemløse har mistet alle relationer, og det, tror jeg, er meget realistisk.

De har ikke længere forbindelse til noget eller nogle, der ikke også er misbrugere og hjemløse. Disse forbindelser er cuttet for længe siden. De gamle relationer er ikke mulige at genoprette. Men børnene, dem der blev ladet tilbage, men som nogle af de fortabte endnu erindrer, dem savner man i dette univers, der ellers fremstår så sandt, så realistisk og skinbarligt.

Ingen uskyld

De andre er både læseværdig og enestående. Den vinder overordentlig meget ved at fastholde den grå tone og ensformige fremstilling, hvor der ikke er skyggen af udvikling. Det passer til stoffet og til skæbnerne. Og dens absolutte styrke består deri, at ingen af "ofrene" er rene, dvs. uskyldige, der blot udsættes for noget, derude i den grusomme verden – en tendens, der desværre skæmmer mange danske værker, der delvist autobiografisk beskriver tilværelsen på bunden.

Yahya Hassens første digtsamling var en undtagelse fra denne regel. Han evnede at beskrive et hårdt miljø og en brutal opvækst, uden at fremstille sig selv som et offer for det hele.

For undertegnede er det vigtigt, når delvist autobiografiske værker beskriver disse miljøer, at fortællerstemmen ikke selv er “ren” og uskyldig. Det er oftest det blinde punkt i denne genretype. En opvækst og et liv i disse brutale miljøer gør selvfølgelig, at ingen unddrager sig dette Kainsmærke, hvor man selv bliver afstumpet, i en vis forstand.

Det er psykologisk børnelærdom. Man har ikke lært andet, og derfor er man selv en del af en ond cirkel, både bøddel og offer. Det er en vigtig pointe, synes jeg, og der burde blive sat meget fokus på netop det, når nu de autobiografiske romaner og fremstillinger, fra livet og tilværelsen på bunden er så populære.

En litterær fejde

Nu til kontroversen, der har ført til en litterær fejde. *De andre* har fået god medfart i stort set alle medier. Anmelderne har været overordentligt positive, med undtagelse af Politikens anmelder, Mikkel Krause Frantzen, der mener, at romanen vil for lidt, og at Mikael Josephsen ikke får forløst stoffets potentiale via en yderligere bearbejdelse.

Mikkel Krause Frantzen forsvarer sig og mener, at denne kritik, rettet imod ham, er tidssvarende, i den forstand, at den er identitetspolitisk, og at Mikael Josephsen ikke bør få særbehandling, blot fordi han selv har oplevet noget lignende som sine romanfigurer

Mikkel Krause Frantzen påpeger, at selv om Mikael Josephsen selv har erfaret en tilværelse på bunden af samfundet, så har det ikke gjort ham til en bedre forfatter til at skrive om selvsamme stof. Hans pointe er, at det litterære ikke bliver forløst, blot fordi den skrivende føler identifikation med de beskrevne og derfor kan beskrive det “indefra”.

Denne betragtning har udløst en protest fra Dagbladet Informations anmelder, Peter Nielsen, der mener, at *De andre* er en ny-klassiker. Han mener, Mikkel Krause Frantzens kritik er som at spytte dem, der befinder sig på bunden af samfundet, i ansigtet.

Peter Nielsens pointe er, at eftersom Mikkel Krause Frantzens kritik går på det flade sprog, som grundlæggende er det, du hører hos dem, der beskrives, så er det identisk med kritik af disse skæbners liv og levned. Han beskylder Mikkel Krause Frantzen for at være privilegieblind.

Særbehandling

Det kan Peter Nielsen nok have delvis ret i, selvom hans farverige sprogbrug samt beskyldninger om privilegieblindhed fremstår en kende for overdrevne og karikerede. Mikkel Krause Frantzen forsvarer sig og mener, at denne kritik, rettet imod ham, er

tidssvarende, i den forstand, at den er identitetspolitisk, og at Mikael Josephsen ikke bør få særbehandling, blot fordi han selv har oplevet noget lignende som sine romanfigurer.

De er konstant udsatte, uvelkomne og de ejer ikke et sted, et helle, hvor deres kroppe kan få hvile. Det er det med at blive jagtet, der er det mest frygtelige

Faktisk blev *De andre* også anmeldt af en tidligere hjemløs og stofmisbruger i et af de større medier, netop for at teste romanens "socialrealistiske" karakter og identitære indhold.

I den forstand har Mikkel Krause Frantzen sådan set ret. Romanen er det, man tidligere betegnede som "tendens-litteratur", hvor et problem eksplicit ønskes debatteret. Da Mikael Josephsen besøgte Deadline i anledning af udgivelsen, pointerede han, at dansk politik, når det gælder disse skæbner, er skæv og unfair, fordi man ikke fokuserer på det værste ved at være hjemløs og stofmisbruger.

I det meget stærke [interview \(20 min inde i programmet\)](#), der er blevet set af knapt 200.000 personer, påpeger Mikhael Josephsen, at det værste ved disse personers liv er, at de ikke ejer deres egne kroppe. De er konstant udsatte, uvelkomne og de ejer ikke et sted, et helle, hvor deres kroppe kan få hvile. Det er det med at blive jagtet, der er det mest frygtelige.

Samtidig mener Mikael Josephsen – og det kan han have ret i – at andre former for hjælp til at komme ud af misbruget, ikke vil virke, hvis ikke man først kan tilbyde dem denne form for beskyttelse.

Han har skrevet, at han vil pudse sin hund på Mikkel Krause Frantzen

Kontroversen, den litterære fejde, er svær at afgøre, netop fordi romanen faktisk er en kærkommen lejlighed til at debattere, hvorledes disse mennesker på bunden af samfundet kan hjælpes. Det er derfor tematisk en betydelig del af romanen. Alligevel vil jeg mene, at Mikkel Krause Frantzens kritik er forfejlet og misforstået.

Det svarer omtrent til at ville kritisere Vilhelm Hammershøi for at male med for grå toner, og ikke "bearbejde" stoffet grundigt nok, så der kan komme mere kolorit ind i det færdige værk.

MIKAEL JOSEPHSEN MED SIN HUND, SOM HAN HAR SKREVET, AT HAN VIL PUDSE PÅ POLITIKENS ANMELDER.

Mikhael Josephsen er blevet stærkt pikeret over den ringe anmeldelse og har bidt sig fast i den. Han har skrevet, at han vil pudse sin hund på Mikkel Krause Frantzen. Men det er jo lidt ligesom selve kontroversen, når man opdager, at Mikael Josephsens hund er en lille bitte en, der ikke kan skræmme nogen som helst.

Tilbage står den kendsgerning, at *De andre* er udkommet, at den har fået overordentlig gode anmeldelser, og at undertegnede er enig i den positive modtagelse, netop fordi det socialrealistiske scenarie er fremført så enstonig, så ubearbejdet og udviklingshæmmende som den skinbarlige sandhed.

[LÆS ANDRE ARTIKLER AF FREDDY HAGEN HER](#)

Mikael Josephsen: *De andre*. Roman. 255 sider. Gyldendal 2021.

Topfoto: udsnit af cover

- FREDDY HAGEN
- SENESTE ARTIKLER

Freddy Hagen er cand.mag. i Moderne Kultur og Kulturformidling fra Københavns Universitet med en bachelor i Filosofi. Kommer fra et arbejderhjem, har været i lære som tømrer og kok. Freddy har rejst i mange lande, levet som freelancejournalist og fotograf, undervist på forskellige skoler i litteratur og historie. Studeret i Firenze, boet i Berlin og arbejdet som kokkelev i Paris.

Freddy Hagen har studeret islam og formidlet viden om islam og muslimer gennem mange år, og fokuseret på dem der er i klemme, for eksempel homoseksuelle muslimer der har måttet leve under trusler. Han har også rejst sammen med muslimer til lande, hvor der er krig og konflikt og dokumenteret deres vilkår i artikler og gennem fotojournalistik. Han er

også vidende om et hav af minoritetsmiljøer samt grupperinger til højre og venstre på de politiske fløje.

I dag arbejder han som fiskehandler, men skriver stadigvæk og debatterer værdier og konflikter.

Hvis du vil bidrage til Freddy Hagens arbejde på POV kan du donere direkte til ham på hans Mobile Pay: 25389541